

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2005 vp

Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuodelta 2004

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä huhtikuuta 2005 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston kertomuksen eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuodelta 2004 (K 2/2005 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- valtiosihteeri Perttu Puro, liikenne- ja viestintäministeriö

- hallintoneuvoston puheenjohtaja Mika Lintilä, toimitusjohtaja Arne Wessberg ja toimitusjohtaja Mikael Jungner, Yleisradio Oy
- suunnittelija Sami Virtanen, Kuulonhuolto-liitto
- osastopäällikkö Jari Heiskanen ja yksikön-päällikkö Kaisa Alanne, Kuurojen Liitto ry
- tiedonsaantijohtaja Teuvo Heikkinen ja kehittämisspäällikkö Juha Sylberg, Näkövammaisten Keskusliitto
- toimitusjohtaja Jyrki Ojala, Suomen Kaapelitelevisioliitto ry
- johtaja Satu Kangas, Viestinnän Keskusliitto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Eduskunta teki käsitellessään hallituksen esitystä HE 241/2001 vp viestintämarkkinoita koskevan lainsäädännön muuttamisesta esityksen Yleisradio Oy:stä annetussa laissa (1380/1993) olevasta hallintoneuvoston velvoitteesta antaa vuosittainen kertomus eduskunnalle. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että eduskunta voi hallintoneuvoston kertomuksen pohjalta käsitellä Yleisradio Oy:n toimintaa säännöllisesti ja siten harjoittaa alaisensa yleisradioyhtiön ohjausta.

Julkinen palvelu

Kertomuksen mukaan tutkimukset osoittavat, että suomalaiset arvostavat erittäin laajasti julkisen palvelun ohjelmistoja. Yleisradio Oy:n ohjelmatoiminnan arvot ovat suomalaisuus, luotettavuus, riippumattomuus, monipuolisuus ja korkea laatu. Julkisen palvelun arvojen mukaista viihdettä kutsutaan kertomuksessa virikkeelliseksi viihteeksi. Virikkeellisessä viihteessä korostuu kertomuksen mukaan huolenpito katselijoiden ja kuuntelijoiden mielialoista, siihen ei kuulu nolaaminen, kiusaaminen tai apatia ja passiivisuuden ylläpito. Viihdeohjelmissa onkin mahdollisuus käsitellä yhteiskunnallisia ilmiötä huumorin ja satiirin keinoin.

Valiokunta käsitteli mietinnössään LiVM 21/2004 vp Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston kertomuksesta yhtiön toiminnasta vuodelta 2003 laajasti julkista palvelua ja piti tärkeänä, että Yleisradio Oy:n ohjelmisto on kattavaa, laadukasta sekä monipuolista ja monimuotoista. Valiokunta korostaakin, että ohjelmien tulee olla laadukkaita ja ammattimaisesti tehtyjä.

Kuulo- ja näkövammaiset

Valiokunta on tätä kertomusta käsitellessään halunnut erityisesti painottaa kuulo- ja näkövammaisiin liittyviä kysymyksiä. Valiokunta korosti jo mietinnössään LiVM 21/2004 vp ohjelmiston kotimaisuuden lisäksi julkisen palvelun tehtävään liittyviä vähemmistöille osoitettuja palveluja ja katsoi, että vähemmistöt, kuten kuulovammaiset ja kuurot, on hyvä ottaa huomioon myös valtaväestölle osoitetuissa ohjelmissa. Asiantuntijakuulemisessa on todettu, että Suomessa on arviolta noin 740 000 eriasteisesti kuulovammaista, joista noin 30 000 ei pysty kuulemaan televisio-ohjelmien ääntä edes apuvälineiden avulla. Viittomakielisten kuurojen osuus tästä on vajaa viidennes eli noin 5 000. Viittomakieltä osaavia henkilöitä arvioidaan Suomessa olevan noin 15 000.

Julkisen palvelun määritelmään Yleisradio Oy:stä annetussa laissa sisältyy velvollisuus kohdella ohjelmatoiminnassa yhtäläisin perustein suomen- ja ruotsinkielisiä kansalaisia ja tuottaa palveluja saamen ja romanin kielellä sekä viittomakielellä ja soveltuvin osin myös muulle kieliryhmille. Asiantuntijakuulemisessa on todettu, että se palvelu viittomakielellä, jota Yleisradio Oy toteuttaa, ei ole riittävä palvelemaan viittomakielisiä kielivähemmistöjä. Edelleen tuotiin esiin, että viittomakielisten kuurojen näkökulmasta Yleisradio Oy:n palvelu ei parantunut vuonna 2004. YLE24 tuottaa edelleen päivittäisen viittomakielisen uutislähetysten sekä lauantaisin Viikko viitottuna -ohjelman. Uutislähetysten pituus on viisi minuuttia, viikkokatsauksen 10 minuuttia. Edelleen todettiin, että näiden lisäksi viittomakielellä ei tuoteta säännöllisesti esimerkiksi päivittäisuutisointia syventäviä ajankohtaisohjelmia ja myös muiden

ohjelmien, kuten viittomakielisten lastenohjelmien, näkyminen ruudussa on erittäin satunnais- ta.

Kertomuksessa todetaan, että Yleisradio Oy tekstittää noin 20 % ohjelmistostaan erikseen kuulovammaisia varten, kun musiikkia, urheilua ja lastenohjelmia ei oteta lukuun. Koko ohjelmistosta noin 60 % on tekstitetty. Kuulovammaisille on myös YLE Teksti-TV:ssä laajat palvelusivustot. Kuulovammajärjestöt ovat kuitenkin korostaneet nykyisen ohjelmiston tekstityksen riittämättömyyttä ja katsovat, että tavoitteena tulisi olla kaikkien ohjelmien ja myös suorien lähetysten tekstittäminen. Valiokunta katsoo, että kuulovammaisten tilannetta tulee pyrkiä parantamaan muun muassa lisäämällä tekstitystä kotimaisilla kielillä.

Valiokunta toteaa, että radio on perinteisesti ollut näkövammaisille keskeinen tiedonsaannin lähde. Uutis- ja ajankohtaisohjelmien sekä muiden asiaohjelmien ohella myös viihde on tärkeällä sijalla. Erityisesti Yleisradion kuunneltamatarjonta on näkövammaisia lähellä. Asiantuntijakuulemisen mukaan kuunnelmien osuus vähenee jatkuvasti ja perinteinen fiktiivinen kuunnelma uhkaa kokonaan kadota YLE:n kanavilta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suuri osa näkövammaisista toivoo tämän suuntauksen muuttamista.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että heikkonäköisten kannalta tärkeää olisi myös saada tekstityksen koko ja kontrasti säädettäväksi yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. DigiTV-tekniikka antanee tähän hyvät mahdollisuudet. Valiokunta toteaa, että tekstitys parantaa viestinnän tavoitettavuutta monille erilaisille katsojaryhmille. Siitä hyötyvät maahanmuuttajat, toista kieltä opettelevat, oppimisvaikeuksista kärsivät ja lukemaan opettelevat lapset sekä suuri joukko ikääntyneitä ihmisiä. Kysymys ei ole vain erityisryhmille suunnatusta palvelusta vaan siitä, että televisio-ohjelmien seuraaminen tehdään entistä esteettömämmäksi kaikille.

Liikennetiedotteet

Mietinnössään LiVM 21/2004 vp valiokunta kiinnitti hallintoneuvoston huomiota siihen, että

Yleisradio Oy:n tulee toiminnassaan tarkastella julkisen palvelun tehtävää sekä sen toteuttamista ja edelleen kehittämistä muun muassa asian- tuntijakuulemisessa esiin nousseessa liikenteel- le ja sitä kautta suurelle yleisölle tärkeässä kysy- myksessä oikea-aikaisten liikennetiedotteiden varmistamisessa. Valiokunta toteaa tyytyväisyy- dellä, että Yleisradio Oy on toimenpiteillään pa- rantanut liikennetiedotteiden oikea-aikaisuutta, ja kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että Yleisradio Oy:n tulee tiedotteiden tavoitet- tavuuden vuoksi varmistaa, että siihen käytetyn RadioSuomi-kanavan ohjelmisto on suurta ylei- söä kiinnostava.

Yleisradio Oy:n toiminnan rahoitus

Valiokunta kiinnittää uudelleen tässä yhteydes- sä huomiota siihen, että Euroopan yhteisön pe- rustamissopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa jä- senvaltioiden julkisen palvelun yleisradiotoi- minnasta todetaan, että jäsenvaltioiden julkinen yleisradiotoiminta liittyy suoraan jokaisen yh- teiskunnan demokraattisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin samoin kuin tarpeeseen turvata viestinnän moniarvoisuus. Euroopan yh- teisön perustamissopimuksen määräykset eivät myöskään rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa ra- hoittaa julkista yleisradiotoimintaa. Rahoitus tu- lee myöntää yleisradioyrittäjälle kunkin jäsen- valtiossa antaman, määrittelemän ja järjestämän julkisen palvelun tehtävän täyttämiseksi, eikä se saa vaikuttaa yhteisön kauppa- ja kilpailuol- suhteisiin sellaisessa laajuudessa, että se olisi yleisen edun vastaista, kun samalla otetaan hu- mioon tällaisen julkisen palvelun tehtävän to- teuttaminen. Valtion televisio- ja radorahastos- ta annetun lain (745/1998) 6 §:n mukaan televi- siomaksua määrättäessä on muun ohessa otetta- va huomioon Yleisradio Oy:n mahdollisuus täyt- tää sille asetetut julkista palvelua koskevat laki- sääteiset tehtävät, alan kilpailutilanne ja yleinen taloudellinen kehitys.

Teknologian kehityksen myötä yleinen vies- tintäkenttä muuttuu ja tätä kautta myös radion

kuuntelu ja television katselu. Radion mobiilia kuuntelua ei enää kukaan aseta kyseenalaiseksi ja television mobiili katselu on tulevaisuuden haasteita. Teknologian kehittymisen myötä on myös syytä arvioida uudelleen televisiomaksun perusteita ja tätä kautta Yleisradio Oy:n toimin- nan rahoittamista. Valiokunta katsoo, että rahoit- tuserusteita on syytä harkita siten, että niitä ke- hitetään uusien teknologioiden käyttöönottoa edesauttavalla tavalla pitäen samalla huolta sii- tä, että Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtä- vän toteutuminen turvataan. Valiokunta kantaa huolta siitä, että televisiomaksu rasittaa yksin elävien taloutta raskaammin kuin perhetalouk- sia. Nimenomaan eläkeläiset ja opiskelijat, joi- den taloudellinen tilanne usein on muita kansalaisryhmiä heikompi, asuvat usein elämän- tilanteensa vuoksi yksin. Toisaalta perheet, jot- ka esimerkiksi työtilanteen vuoksi joutuvat pitä- mään asuntoa kahdessa eri osoitteessa, joutuvat maksamaan useita televisiomaksuja.

Muuta

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain (744/1998) 17 §:n mukaan televisiotoiminnan harjoittajan on varattava riippumattomien tuot- tajien tuottamille ohjelmille 15 % lähetysajast- aan, johon ei lueta uutisille, urheilutapahtumil- le, kilpailunomaisille viihdeohjelmille, mainok- sille, teleostoslähetyksille ja tekstitelevioliähe- tyksille varattua aikaa, tai vaihtoehtoisesti 15 % ohjelmistobudjetistaan. Kertomuksessa tode- taan, että näitä riippumattomilta ohjelmatuotta- jilta hankittuja ohjelmia oli 19 %. Valiokunta katsoo, että nämä ohjelmat tulee kertomuksessa yksilöidä ohjelma-alueittain.

Valiokunta kiinnittää tämän lisäksi huomiota siihen, että eräissä digi-tv-laitteissa on ilmennyt ongelmia esimerkiksi tekstityksen osalta. On tärkeää, että uudet käyttöön otettavat laitteet ovat käyttäjäystävällisiä ja etenkin, että niissä ei esiinny sellaisia virheitä eikä ongelmia, jotka ovat omiaan hidastamaan siirtymistä digitaali- seen televisioon.

Päätösehdotus

Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy kertomuksen ja

*että tämä mietintö lähetetään tiedoksi
Yleisradio Oy:lle.*

Helsingissä 26 päivänä toukokuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Matti Kangas /vas	Erkki Pulliainen /vihr
jäs. Mikko Alatalo /kesk	Eero Reijonen /kesk
Leena Harkimo /kok	Pertti Salovaara /kesk
Saara Karhu /sd	Arto Seppälä /sd
Marjukka Karttunen /kok (osittain)	Timo Seppälä /kok (osittain)
Inkeri Kerola /kesk	Lasse Virén /kok
Risto Kuisma /sd	Raimo Vistbacka /ps
Reino Ojala /sd	vjäs. Lyly Rajala /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.